

Nieuw hoofdstuk voor de streekroman

Er is niets mis met de streekroman, maar jonge lezeressen willen wat anders

Tien klassieke Nederlandse streekromans

1. Het geslacht van Marle - Annie Oosterbroek-Dutschun (1950)
2. De tuinfluiter-trilogie - Jos van Manen-Pieters (1967)
3. Wassende water - Herman de Man (1925)
4. Beekman en Beekman - Toon Kortooms (1953)
5. Sil de Strandjutter - Cor Bruijn (1940)

*'Ik schrijf gewone
romans, voor iedereen'*

Henny Thijssing-Boer (Sint Annen, 1933) wordt de 'koningin van de streekroman' genoemd. De in Groningen woonachtige schrijfster is met afstand de meest gelezen auteur van het genre.

Wist u dat uw werk wetenschappelijk onderzocht zou worden?

"Ik wist van niets. Annemarie van Buuren had het mij wel wat eerder mogen vertellen. Maar goed, ze heeft een

4. **Beekman en Beekman** - Toon Kortooms (1953)
5. **Sil de Strandjutter** - Cor Bruijn (1940)
6. **De Vlaschaard** - Stijn Streuvels (1907)
7. **Je beloofde me liefde** - Henny Thijssing-Boer (1989)
8. **Bartje** - Anne de Vries (1933)
9. **Mensen in Moerland** - Pleun Troost (1984)
10. **Dorp aan de rivier** - Anton Coolen (1934)

Annemarie van Buuren:
"Vrouwen lezen streekromans omdat ze dat prettig vinden. Dieper gaat het niet."

Foto: DvhN/Corné Sparidaens

Duizenden gezinnen hebben ze keurig op een rij in de boekenkast staan: streekromans. Annemarie van Buuren deed onderzoek naar het even geliefde als verguisde genre. "Er is niets triviaals aan", concludeert ze. "Het is ontspanning, dieper gaat het niet." Maar hoe houdbaar is de streekroman nu de lezers vergrijzen?

Door Joep van Ruiten

Wie kent ze niet: de gebonden romans met op de omslag een kleurentekening van een vrouw voor haar rietgedekte woning. Armen in de zij, een windvlaag die de rok doet opbollen, de blik op oneindig. En dan die au-

teursnamen. Mien van 't Sant, Jos van Manen-Pieters, Gerda van Wageningen, Leni Saris, Henny Thijssing-Boer. Steevast zo'n 250 bladzijden dik, altijd hetzelfde formaat, want ze moeten door de brievenbus kunnen.

Streekromans behoren tot de populairste boeken van ons land, vooral onder wat oudere vrouwen. Alleen al uitgeverij Kok ten Have in Kampen, grootleverancier op dit gebied, verkoopt jaarlijks een half miljoen exemplaren. In de bibliotheken zijn het de meest geleende boeken. Veel titels - veertig nieuwe per jaar - vinden als serie hun weg naar de lezer; wie intekent krijgt elke maand een exemplaar thuis bezorgd.

Annemarie van Buuren deed onderzoek naar de streekroman; gisteren promoveerde ze aan de Rijks Universiteit in Groningen. Aanleiding was een verzoek van het Drents Vrouwenburo, dat wilde weten welke invloed de boeken uitoefenen op de vrijwel uitsluitend vrouwelijke lezers. "Van streekromans wordt gezegd dat het simpele, schematische boeken zijn", vertelt Van Buuren. "En de veronderstelling is, dat als jij zulke triviale boeken leest, jij ook triviaal bent. Met mijn onderzoek wilde ik lezers van streekromans van dat imago bevrijden."

Wat is een streekroman? Het fenomeen dook begin vorige eeuw voor het eerst op in de literatuur, als voortvloeisel van de romantiek en het realisme, met als bekendste auteurs Stijn Streuvels en Cyriel Buysse. Toen al werden sommige romans afgedaan als sentimenteel en dameslectuur. In de jaren

dertig volgde een tweede piek met schrijvers als Herman de Man, Anton Coolen en Anne de Vries.

Tegenwoordig zijn er twee soorten: boeken waarin tot op de straatnaam nauwkeurig in dialect het plattelandleven wordt beschreven en romans waarin dat platteland nog slechts een vaag decor vormt voor een verhaal over liefdes- en familierelaties. Uitgeverij Kok ten Have verkoopt ze door heel Nederland. "Het meest in Gelderland, Utrecht, Overijssel en Zeeland, de zogenaamde *bible belt* is ons lezersgebied", vertelt redacteur Monique Boltje.

Een streekroman zit vaak eenvoudig in elkaar, doceert Annemarie van Buuren. "Een arme arbeiderszoon wordt verliefd op een rijke boerendochter, of andersom. De hulpeloze held vindt na vele tegenslagen en grote ellende de ware liefde. Meestal speelt de geschiedenis zich ergens af op het platteland waar de mensen nog eenvoudig, hardwerkend en godsvruchtig zijn. Op basis van die ingrediënten wordt vaak aangenomen, dat ook de lezers van streekromans eenvoudig en conservatief zijn."

Uit onderzoek blijkt het tegendeel. "Lezers genieten van de boeken op het emotionele vlak, maar hebben niet dezelfde waarden en normen als de personages. Als je ze de stelling voorlegt, dat moeders niet buitenshuis behoren te werken, zijn ze het daar absoluut niet mee eens. Net als met de stelling dat een goede vrouw op de eerste plaats aan een ander denkt. Ze lezen streekromans omdat ze dat prettig vinden, omdat het ze ontspant. Dieper gaat

het niet." Wat streekromans bijzonder maakt, is volgens Van Buuren het perspectief in de boeken. "Anders dan in de meeste literaire genres kijk je niet alleen met hoofdpersoon mee, maar ook met zijn of haar moeder. Vooral die moeder vinden lezers interessant, zelfs nog interessanter dan de hoofdpersoon. Dat komt omdat de moeder bijna op één lijn staat met de alwetende verteller; ze ziet dingen aankomen en heeft het altijd bij het rechte eind. De streekroman is een van de weinige genres waarin de moeder zo'n belangrijke rol speelt."

Hun conservatieve imago ten spijt, streekromans veranderen wel degelijk, merkt Monique Boltje. "Het platteland, de boer of het huiselijke leven staan niet langer centraal. Het gezin en de maatschappij zijn hoofdmoot geworden. Wat je ook ziet, is dat er vaker boeken rondom hedendaagse thema's worden geschreven: echtscheiding, eenoudergezinnen, zinloos geweld, maar ook varkenspest en *loverboys*. Wij spreken vaak van familieromans in plaats van streekromans."

Ondertussen wagen steeds minder schrijvers zich aan het genre. Uitgeverij Kok ten Have zit te springen om jong talent waarmee nieuwe lezers kunnen worden bereikt. "De techniek is te leren", weet uitgever Floor Jonkers. "Maar je moet de juiste toon treffen. Vergelijk het met het levenslied. Als André Hazes zingt, hoor je aan de snik in zijn stem dat hij gelooft wat hij zingt. Als corpsstudenten precies hetzelfde zingen, is het geblèr."

Komt bij dat de jongere lezers zich laten leiden door wat de media aan boeken aanprijzen. "En dat zijn vrijwel nooit streekromans", weet Jessy Heetebrij van boekhandel Pet in Hoogeveen. "Als een boek in de krant heeft gestaan of op televisie is geweest, is er de volgende dag vraag naar. Ik denk dat via de winkel de helft minder streekromans wordt verkocht dan tien jaar geleden. De laatste keer dat we Henny Thijssing-Boer in de winkel hadden om te signeren was het gewoon een beetje zielig, zo weinig mensen kwamen op haar af."

De nieuwe generatie vrouwen vindt de huidige streekroman niet realistisch genoeg, denkt Heetebrij. "Het zijn andere lezers dan vroeger: meer wereldwijs, hoger opgeleid, ze werken, hebben een druk leven. Weet wat je goed verkoopt? Boeken waarin vrouwen vertellen wat ze hebben meegemaakt, zoals *Een leven in teken van vrede* van Koningin Noor. Maar ook getuigenissen van vluchtelingen, daar zitten zeer aangrijpende verhalen tussen."

En dan is er nog de opmars van het nieuwe historische boek. Heetebrij: "Met Geert Mak voorop. En *Het zwijgen van Maria Zachea* van Judith Koelmeijer, aan die familiegeschiedenis heb ik zelf ook veel plezier aan beleefd. *De gereformeerden* van Agnes Amelink, dat deed het hier ook heel goed, mede omdat Hoogeveen zo'n christelijk bolwerk is. *Tanja van Bert Uil*, een oorlogsverhaal dat zich in het Noorden afspeelt, dat is ook een mooi voorbeeld. Als het herkenbaar is, lezen mensen het maar wat graag."

Wist u dat uw werk wetenschappelijk onderzocht zou worden?

"Ik wist van niets. Annemarie van Buuren had het mij wel wat eerder mogen vertellen. Maar goed, ze heeft een exemplaar van haar proefschrift opgestuurd, daar ben ik blij mee."

Wat vindt u van de uitkomst?

"U bedoelt dat mijn boeken vooral worden gewaardeerd vanwege de moederfiguur? Volgens mij is dat helemaal niet waar. Annemarie heeft twee boeken gelezen en ik heb er 86 geschreven. In die boeken komen goede moeders voor, maar soms ook heel slechte. Ik kan mij niet voorstellen dat lezers waardering hebben voor die moeders. Mijn lezers zeggen juist dat ze mijn boeken om de verhalen waarderen."

U bent al jaren de meest geleende auteur in de bibliotheken. Heeft u veel contact met uw lezers?

"Enorm. Wat ik aan post krijg... En ze sturen altijd bloemen op mijn verjaardag. Leuk hoor."

Er wordt beweerd dat de populariteit van streekromans de laatste jaren afneemt.

"Daar merk ik weinig van, ik heb niets te klagen. Ik schrijf eigenlijk geen streekromans. Een streekroman is een roman die zich in een bepaalde streek afspeelt. Dat soort romans schreef ik in het begin. Dat mijn boeken zich bijvoorbeeld in Groningen afspelen, maak ze niet meteen tot een streekroman. Het zijn gewone romans van deze tijd, herkenbaar voor het hele land. Ik doe voor het schrijven net zo veel moeite als iedere andere schrijver."

Waar bent u op dit moment mee bezig?

"Met helemaal niets. Mijn laatste roman, *De herinnering blijft*, heb ik net af. In februari begin ik weer. Meestal schrijf ik in de herfst en de winter, in de lente en de zomer trek ik er op uit. Er is een tijd geweest, dat ik vier boeken per jaar schreef. Dat gaat niet meer, en dat hoeft ook niet meer, gelukkig."

Henny Thijssing-Boer

Foto: Archief/DvhN